

3.

V tujini si je Moratič pridobil v teku let velik krog znancev, ki so cenili poštenega in resnega moža. Njemu, že izčrpanemu krošnjarju, se je pridružil še en spremljevalec — strah. Rodila ga je skrb. Strah in skrb sta dan in noč begala njegove misli, kadar so preveslale vso daljavo in se približale domu, da nevidne pregledajo, pretehtajo, presodijo vse, kar je njegovega in s čimer je spojeno njegovo srce. Dokler je hodila z njim sama skrb, ni bilo nič hudega. Saj se je razvila iz ljubezni, svojcem posvečene. A izza onega premišljanja o dlaneh je priskočil v njeno stalno spremstvo strah. Na nebo je priplaval črn oblak, ki se vanj neprestano ozira popotnik, boječ se, da se utegne vsak trenutek iz oblaka usuti neurje z vso grozo in uničujočo silo.

Iz duše se mu je izselil mir, da je bil ves zbeگان in plah, boječ se povratka domov v težki slutnji, da ga čaka tamkaj nekaj strašnega: če ne razsulo vsega imetja, pa vsaj polom, ki ga preteče obeta črn oblak...

In ravno ta strah, ki je razgibal vse njegove misli, da so mu kakor kalni valovi butale v glavi, ga je pognal na pot proti domu, kamor je došel mnogo prej nego je bilo običajno druga leta. S čim naj svojcem utemelji ta predčasni povratek? Pa čemu utemeljevanje! Pride in gre, kadar hoče, saj je gospodar.

Skoro umevno se mu je zdelo, ko žene ni dobil doma. Neka njena sorodnica, ki ga je sprejela z začudenimi pogledi, mu je povedala, da je že pred dnevi odšla Meta v Karlovec, a njo je naprosila, naj jo nadomešča, dokler se ne vrne, in naj pazi na otroke.

Moratič je malo pomislil in se je brž odločil, rekoč: France in Joško pojmeta z menoj, Metka pa naj s teboj pričakuje materinega povratka!

Tako je prav za prav ukrenil že tam v tujini, zato je prišel sedaj domov, da vzame Franceta in Joška s seboj in ju pusti tamkaj v službi in v skrbi prijatelja, ki se je bil z njim o tem dogovoril. Še vseč mu

je bilo, da je odšla žena z doma, ker mu ni bilo treba nikomur dopovedovati, zakaj mora biti tako. Tudi Metko bi vzel s seboj, a deklica je še premlada, naj ostane doma, z njo ukrene pozneje, kar se mu bo dobro zdelo zanjo. Dečka pa — dovolj sta že stara, zdrava sta, bistrih glav in čvrstih rok, v svet naj gresta, v šolo življenja, iz krempļjev one strašne roke, ki se utegne vsak čas stisniti nad njima.

— Stran, stran, stran! Hitro! Takoj! — Nihče ni utegnil vprašati, čemu. Tako naglo je padla odločitev, da sta dečka samo strmé poslušala očetovo zapoved in povezala v culo, kar sta morala vzeti s seboj na pot.

— In Meta? Kako je? Bolna? Zdrava? — je vprašal Moratič sorodnico kar tako.

Ta je skomignila z rameni in odgovorila, da gosti izostajajo, da jo je Meta nenadoma pozvala, naj pride in naj ostane, dokler se ne vrne, da je videti zdrava, a nekam zasenčena s skrbjo, ki je ni bila doslej vajena opazati pri njej.

Moratič je stal in poslušal, potem je zamahnil z roko in je objel hčer tako toplo in iskreno, da se je začudil samemu sebi, od kod tolika ginjenost. Potem so sedli na voz in se odpeljali proti Gorjancem.

— Vrnem se sam kakor navadno vsako leto, potem ostanem za vedno doma. To lahko poveš Meti, kadar pride.

To so bile Moratičeve zadnje besede pred odhodom. In še se je ozrl nazaj in je videl, kako mu maha v slovo bela roka Metkina izpred domače hiše, in v oči in v srce mu je planila živobojna slika vse okolice, ki je tonila nekam v daljavo...

Oče je presadil z domače grude dve mladi bukvi: France in Joško sta ostala v tujini, sam se je odpravil domov. Klicala ga je domačija. Strah in skrb sta ga naganjala: moraš! Z omaro ne bo treba na kaščo. Ostavil jo je Francetu in Jošku je kupil in opremil novo, da bosta — ko dozorita za samostojno delo — nadaljevala očetove posle. Tudi ona sta iz očetovih dlani, izpod pšeničnega klasa in izpod vinskega grozda sta. Kruh in življenje stoji pred njima — široka pot drži v veliki svet! Naj ne vidita strahu in skrbi, ki mučita in ugonabljata očeta. Naj ju zajame kolobar kruha, krvi, resnice in življenja! Bog z njima! —

4.

— Glej, to dete je nama Bog dal, ko te ni bilo doma, tako je Meta pozdravila moža ob povratku. — Ne zameri: zadnjič sem morala v Karlovec v bolnico, ker sem se bala za otrokovo in svoje zdravje in

življenje. Vse je dobro, hvala Bogu! — Stopila je do zibelke in jo odgrnila. Tamkaj je ležalo dete, krčilo in iztezalo prstke nad odejo. Glavica mu je bila neobičajno debela. Oči so bile zaprte.

— Za Poldka smo ga krstili. In sedaj, ko ni Franceta in Joška doma, bodi zahvaljen Bog, da je nama dal to nadomestilo, je hitela žena in položila roko na možovo ramo.

— Moratičev Poldek! — je dahnil mož in se zatopil v misli. — Dobro! — je glasno izrekel svoje misli. — Tudi ta je izza pozlačenih vratc. Sprejemam nase tudi to breme! A ti, žena, glej, kaj bo iz tega deteta! Od Boga je vse, kar hočemo in česar nečemo! Češčeno bodi Njegovo ime! — In naglo, kakor bi ga presunila težka misel, odmakne ženino roko z rame in veli s trdim glasom: Ne objemlji me! Prestar sem že, nisem mislil, da dobim sina. A ker je, naj bo! Nadomestilo, praviš. Dobro, dobro! Metka naj gre k tvoji sestri! Izpraznimo hišo

povsem in vsega, kar bi nas vezalo na prošlost. Novorojencu je treba novega življenja. Kadar shodi, mu spletem slamnate copatke, sebi in tebi tudi, da bomo tiho drsali po hiši kakor v cerkvi. Vse stran, stran, stran, kar je bilo!

Moratiču je rastle glas, grmel in bobnel je po sobi, da se je žena stresla v grozi. Mož se je prijel za glavo z obema rokama in je zatulil: Hu, hu,

hu! Že grmi, že pada! Zlata vratca so se zaloputnila! Končano je! Hu, hu, hu!

Žena je strepetala in nagrbila hrbet, pripravljena, da pade nanjo karkoli: roka, palica, bič, strop, streha — karkoli, karkoli, da bi ji olajšalo zmedena čuvstva in zamotane misli in da bi ji odprlo vsaj droban virček resnice in življenja! In ko se je ozrla, da vidi, kaj namerava mož, ga ni bilo več v sobi. Drvel je v goro do zidanice in tulil v visoko nebo: Hu, hu, hu! —

Tam je ostal dva dni in dve noči. Ni jedel, ni pil, ni spal, samo grebel je sam vase v nekakem polsnu, poslušal je nevihto, ki mu je hrumela v duši, ni vedel, kaj hoče, kam bi se obrnil, kaj bi storil, da bi se pozlačena vratca zopet odprla, da bi klas in grozd zopet zasijala v slavi in veličastvu.

(Dalje prih.)

